

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Правни основ за доношење прописа

Правни основ за доношење ове уредбе садржан је у члану 16. став 4. Закона о амбалажи и амбалажном отпаду („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 95/18 – др. закон) члана 17. став 1. и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18 – др. закон).

Чланом 16. став 4. Закона о амбалажи и амбалажном отпаду прописано је да План смањења амбалажног отпада доноси Влада на предлог министарства надлежног за послове заштите животне средине (у даљем тексту: министарство) за период од пет година.

Чланом 17. став 1. Закона о Влади прописано је Влада којој је престао мандат може вршити само текуће послове и не може предлагати Народној скупштини законе и друге опште акте нити доносити прописе, изузев ако је њихово доношење везано за законски рок или то налажу потребе државе, интереси одбране или природна, привредна или техничка несрећа.

Чланом 42. став 1. Закона о Влади прописано је да Влада уредбом подробније разрађује однос уређен законом, у складу са сврхом и циљем закона.

Разлози за доношење прописа

Уредба о утврђивању Плана смањења амбалажног отпада за период од 2020. до 2024. године („Службени гласник РС”, бр. 81/20, 93/23) ступила је на снагу у јуну 2020. године, а измене и допуне наведене Уредбе усвојене су у октобру 2023. године.

Наведеном Уредбом утврђени су циљеви за унапређење управљања комуналним амбалажним отпадом у Републици Србији. Додатно, подстакнут је развој инфраструктуре за одвојено сакупљање амбалажног отпада из домаћинства и сектора услуга (мале трговине и угоститељство).

У току консултација које је Министарство заштите животне средине у циљу измена Закона о амбалажи и амбалажном отпаду, односно експертне анализе примене Закона спровело у периоду јун – октобар 2023. године уочено је да Закон и пратећа Уредба о утврђивању Плана смањења амбалажног отпада за период 2020 – 2024. година нису имали очекиване ефекте у смислу раста стопе рециклаже амбалажног отпада у систему јавних комуналних предузећа.

Улога оператера да је инвестицијама и развојем инфраструктуре за сакупљање амбалажног отпада обезбеде да се амбалажни отпад из индустрије, сектора услуга и домаћинства одвојено сакупља, рециклира или користи за добијање енергије у складу са Уредбом прописаним циљевима, како би Република Србија могла да испуни у будућности ЕУ циљеве за поновно коришћење и рециклажу амбалажног отпада, као и циљеве за рециклажу укупног комуналног отпада и самим тим смањи количину отпада која се одлаже на депонију. У случају да Србија као земља кандидат, постане пуноправан члан Европске уније у случају неиспуњења циљева прописаних ЕУ директиви о амбалажи и амбалажном отпаду (Directive (EU) 2018/852 of the European Parliament and

of the Council of 30 May 2018 amending Directive 94/62/EC on packaging and packaging waste) Република Србија би била у обавези да плаћа пенале Унији, а за све количине пластичног отпада које није рециклирала таксу на пластику у висини од 800 евра по тони нерециклираног пластичног отпада.

Из тог разлога је Република Србија је Програм управљања отпадом за период 2022 – 2031. година предвидела амбициозне циљеве, који се осим на комунални отпад односе и на амбалажу која процентуално износи око 70% суве фракције отпада из домаћинства.

Да би се ови циљеви испунили Република Србија је покренула инвестициони циклус изградње рециклажних центара/сортирница на регионалним депонијама, као и пројекте развоја примарне сепарације комуналног отпада у домаћинству. Кроз пројекат Одвајамо додељено је јединицама локалне самоуправе које припадају оформљеним и функционалним Регионима за управљање отпадом Дубоко, Срем – Мачва, Пирот, Суботица и Панчево 130.732 посуда за одвојено сакупљање отпада које чине плаве канте од 120 и 240 литара за домаћинство и 1,1м³ контејнери за јавне површине и сакупљање у колективном становању за одвајање пластике, метала, папира и вишеслојне картонске амбалаже (тетрапак), као и жути контејнери од 1,1м³ само за сакупљање стаклене амбалаже. Ове инвестиције нису довољне да се посудама покрије комплетна територија локалних самоуправа, па самим тим оне генеришу повећане трошкове услед плаћања услуге депоновања мешаног комуналног отпада.

Закон о амбалажи и амбалажном отпаду и пратећа Уредба о утврђивању Плана смањења амбалажног отпада за период 2020-2024. године, није прописала јасну и мерљиву обавезу оператерима система управљања амбалажним отпадом да финансијска средства наплаћена на име накнада за амбалажу улажу у развој инфраструктуре за одвојено сакупљање комуналног амбалажног отпада, већ су се ова средства користила за стимулисање сакупљања од стране неформалних сакупљача отпада, чиме су комунална предузећа добила нелојалну конкуренцију. Последица оваквог начина рада јесте да ни после 14 година од када је донет Закон о амбалажи и амбалажном отпаду и примењено начело продужене одговорности произвођача у Србији није развијена инфраструктура за сакупљање комуналног амбалажног отпада, комунална предузећа, односно јединице локалне самоуправе као њихови оснивачи немају економски исплативост да самостално улажу у набавку канти и контејнера за примарну сепарацију комуналног отпада јер им неформални сакупљачи стимулирани финансијским средствима оператера система неовлаштено узимају рециклабилни отпад из канти и контејнера, што све укупно производи трошак Буџету Републике Србије из ког се финансирају пројекти развоја примарне и секундарне сепарације комуналног амбалажног отпада, иако готова сва средства од наплаћене накнаде за амбалажу уместо у Буџету РС завршавају код овлашћених оператера система. Због оваквог стања трпе и сами грађани, јер им није омогућено да учествују у рециклажи амбалажног отпада, односно да свој рециклабилни отпад из свог домаћинства одложе у комуналне контејнере или канте за одвојено сакупљање отпада.

Дугорочна последица оваквог стања била би да Србија након приступања Европској унији плаћа казнене пенале и таксе на нерециклирану пластику због немогућности да достигне циљеве за рециклажу амбалаже и комуналног отпада.

Један од циљева ове Уредбе јесте да се смањи неовлашћено преузимање амбалажног отпада из посуда за комунални отпад како би се сакупљање од стране комуналних

предузећа учинили економски одрживијем, као и да се престане са незаконитом праксом откупа отпадне амбалаже из угоститељских објеката путем откупа од физичких лица.

Најважнији циљ који се постиже овом Уредбом јесте да се грађанима Републике Србије омогући да отпадну амбалажу из домаћинства погодну за рециклажу одвајају у за то намењене посуде, а да инвестиције у сакупљачку инфраструктуру уместо Министарства заштите животне средине, ЕУ фондова или локалне самоуправе реализују они који су по Закону о амбалажи и амбалажном отпаду за то и овлашћени – организације продужене одговорности произвођача, односно оператери система управљања амбалажним отпадом како су оне дефинисане у домаћем законодавству.

Имајући у виду напред наведено, пре свега на чињеницу да је доношење ове Уредбе од изузетног значаја за даље поступање са амбалажним отпадом, а све у циљу превенције и заштите животне средине, као и да доношење овог прописа налажу потребе државе односно привреде, сматрамо да су испуњени услови из члана 17. став 1. и члана 42. став 1. Закона о Влади, те је у том смислу неопходно донети овај подзаконски акт у што краћем року.

Појединачна решења

Чланом 1. ове уредбе утврђују се национални циљеви управљања амбалажом и амбалажним отпадом, који се односе на сакупљање амбалаже и амбалажног отпада, поновно искоришћење и рециклажу амбалажног отпада, као и поновно искоришћење и рециклажу комуналног амбалажног отпада.

Ови циљеви су наведени у односу на Табелу у Плану.

Ово значи да од нпр 100% пласираног упакованог производа, 10% сакупљеног отпада мора бити комунални отпад, а укупно 70% сакупљеног отпада може бити сакупљен од комерцијалног сектора, индустријског сектора и сл.

Ступање на снагу

Ова Уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Средства потребна за спровођење прописа

За спровођење овог акта нису потребна финансијска средства из Буџета Републике Србије.